

ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคมและพฤติกรรม
การดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน
ในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี

นาง มลิวัดย์ โมพี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-1101-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SELF ESTEEM SOCIAL SUPPORT AND SELF CARE BEHAVIOR
OF NON INSULIN DEPENDENT DIABETIC PATIENTS
IN CHAOPHYA ABHAI BHUBEJHR HOSPITAL,PRACHINBURI PROVINCE

Mrs. Maliwan Molee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science in Mental Health

Department of Psychiatry

Faculty of Medicine

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-1101-8

มลิวัลย์ โมพี : ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคมและพฤติกรรมการดูแลตนเองของ ผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน ในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี. (Self Esteem, Social Support and Self Care Behaviors of Non Insulin Dependent Diabetic Patients in Chaophaya Abhai Bhubejhr Hospital, Prachinburi Province) อ.ที่ปรึกษา : รศ.พญ.นันทิกา ทวิชาชาติ, อ.ที่ปรึกษาร่วม : ผศ.พวงสร้อย วรกุล จำนวนหน้า 111 หน้า. ISBN 974-17-1101-8

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมดูแล ตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน ในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน จำนวน 300 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรง และความเที่ยงเป็นเครื่องมือในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ ของเพียร์สัน และเลือกตัวทำนายในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน

พบว่าคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองในระดับสูง คะแนนการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเอง และคะแนนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ที่ระดับ $P < 0.001$ ส่วนคะแนนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเอง ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพเกษตรกร ผู้ดูแลที่เป็นบุตรหรือปิตามารดา และรายได้ 3,001-6,000 บาท มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า คะแนนการสนับสนุนทางสังคม อายุ รายได้ต่อเดือน 3,001-6,000 บาท อาชีพเกษตรกร อาชีพรับจ้างและค้าขาย สามารถร่วมทำนายคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.001$ โดยสามารถทำนายคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองได้ร้อยละ 24.6

ภาควิชา จิตเวชศาสตร์

สาขาวิชา สุขภาพจิต

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อผู้คิด.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา(ร่วม).....

4375365930 MAJOR : Mental Health

KEY WORD : Self Esteem / Social Support / Self care Behavior / Non Insulin Dependent / Diabetic Patients.

Maliwan Molee : Self Esteem, Social Support and Self Care Behaviors of Non Insulin Dependent Diabetic Patients in Chaophaya Abhai Bhubejhr Hospital, Prachinburi Province. THESIS ADVISOR : Asso. Prof. Nuntika Thavichachart, M.D., THESIS COADVISOR: Assist. Prof. Puangsoy Worakul, 111 pp. ISBN: 974-17-1101-8

The purposes of this study were to study self esteem, social support and self care behaviors of non insulin diabetic patients in Chaophya Abhai Bhubejhr Hospital, Prachinburi Province, and to study for the relationship between self esteem, social support and personal factors with self care behaviors. The sample were 300 of non insulin diabetic patients. The questionnaire which had been tested for validity and reliability, were used for this study. The data were Analysed by using, Pearson's Product Moment Correlated Coefficient and the Stepwise Multiple Regression.

It was found that score of self care behaviors of non insulin diabetic patients were at a high level. Score of social support was significantly positive in terms of relationship between score of self care behaviors and score of self esteem at $p < 0.001$. However, There was no statistically significant relationship between score of self esteem and score of self care behaviors. There was a significant relationship between personal factors and score of self care behaviors at $p < 0.05$. Personal factors included age, primary education, career which was agriculturist, carers which were their children or parents.

The results of Stepwise Multiple Regression Analysis showed that 24.6 per cent of score's self care behavior could be predicted by score of social support, income 3,001-6000 bath per month, careers which were agriculturist, Employee and Merchant.

Department	Psychiatry	Student's Signature..... <i>Maliwan Molee</i>
Field of study	Mental health	Advisor's Signature..... <i>N. Thavichachart</i>
Academic year	2002	Co-advisor Signature..... <i>Puangsoy Worakul</i>

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จลงได้ด้วยความสามารถอย่างยิ่งของ รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง นันทิกา ทวิชาชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ พวงสร้อย วรกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความเอาใจใส่อย่างดีมาตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของท่าน อาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ แพทย์หญิง ดวงใจ กสานติกุล ประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์แพทย์หญิง ศิริลักษณ์ ศุภพิติพร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำ แก้ไข ปรับปรุงให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ นายแพทย์เปรม ชินวันทนนานนท์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาล เจ้าพระยาอภัยภูเบศร ที่อนุญาติให้ใช้ทุนของโรงพยาบาลในการศึกษาตลอดหลักสูตร รวมทั้งขอขอบพระคุณหัวหน้าพยาบาล หัวหน้าคลินิกโรคเบาหวานและเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล รวมทั้งผู้ป่วยเบาหวานทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการตอบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณ คุณกฤติกาพร โยโนนตาด , คุณทวีวรรณ กิ่งโคกกรวด และคุณน้อมจิต-สกุลพันธ์ ที่อนุญาตให้ใช้แบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ท้ายที่สุดนี้ขอขอบพระคุณ อาจารย์นายแพทย์ปราโมทย์ ชูดำ จิตแพทย์จากโรงพยาบาล ระยอง ที่ช่วยเหลือสนับสนุนทั้งด้านกำลังใจ คำแนะนำ และทุนทรัพย์ในการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งขอขอบคุณผู้ร่วมงานในกลุ่มงานจิตเวชทุกท่าน ที่เสียสละ ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระและเป็นกำลังใจ ตลอดเวลาที่กำลังศึกษา และขอขอบพระคุณ บิดา มารดา รวมทั้งสามี และบุตรทั้งสอง สำหรับความรัก ความอาทร ห่วงใย การสนับสนุนช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน ที่มอบให้ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์

มลิวัดีย์ โมพี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	6
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับโรคเบาหวาน.....	10
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลตนเองในผู้ป่วยโรคเบาหวาน.....	19
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง.....	34
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม.....	39
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	50
3.1 รูปแบบการวิจัย.....	50
3.2 ประชากรและประชากรตัวอย่าง.....	50
3.3 กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง.....	50
3.4 วิธีการสุ่มตัวอย่าง.....	51
3.5 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง.....	51
3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52
3.7 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	55
3.8 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.9 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
4 ผลการศึกษา.....	57
4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง.....	58
4.2 พฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่าง.....	60
4.3 ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของกลุ่มตัวอย่าง.....	66
4.4 การสนับสนุนทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง.....	68
4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะข้อมูลทั่วไป คะแนนความรู้สึกมีคุณค่า ในตนเอง คะแนนการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการดูแลตนเอง ของกลุ่มตัวอย่าง.....	75
4.6 อำนาจการทำนายของตัวแปรได้แก่ อายุ อาชีพ รายได้ ผู้ดูแลขณะเจ็บป่วย การสนับสนุนทางสังคม ต่อคะแนนพฤติกรรม การดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่าง.....	77
5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	78
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	80
5.2 อภิปรายผลการศึกษา.....	83
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	92
รายการอ้างอิง	94
ภาคผนวก.....	101
ข้อมูลสำหรับผู้เข้าร่วมวิจัย.....	102
ใบอนุญาตการทำวิจัยในมนุษย์.....	103
แบบสอบถาม.....	104
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	111

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1	อัตราป่วยต่อ 100,000 ประชากร ของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่พักรักษาตัว ในโรงพยาบาล แยกตามภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย.....2
2	จำนวนและอัตราตายต่อ 100,000 ประชากรของผู้ป่วยเบาหวาน จำแนกตามเพศ ปี 2539-2543.....2
3	จำนวนผู้ป่วยเบาหวานที่มารับการรักษาในโรคเบาหวานในโรงพยาบาล เจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี แยกตามเพศ.....3
4	ความแตกต่างระหว่างโรคเบาหวานชนิดที่ 1 และชนิดที่ 2.....13
5	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่เจ็บป่วย ผู้ให้การดูแล ภาวะแทรกซ้อน การมาตรวจตามนัดและระดับน้ำตาลในเลือดครั้งสุดท้าย.....58
6	จำนวนและร้อยละของภาวะแทรกซ้อน ที่พบร่วมกับโรคเบาหวานแยกตาม ระบบต่าง ๆ ของร่างกาย.....60
7	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคะแนนพฤติกรรมการดูแล ตนเองโดยรวม.....61
8	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคะแนนพฤติกรรมการดูแล ตนเองเป็นรายด้าน.....62
9	จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนน พฤติกรรมการดูแลตนเองจำแนกเป็นรายข้อ.....64
10	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง โดยรวม.....67
11	จำนวน ร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ คะแนนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองจำแนกเป็นรายข้อ.....67
12	จำนวนและร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับคะแนนการสนับสนุน ทางสังคมโดยรวม.....69
13	จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันตรภาคชั้นของคะแนนสนับสนุนทางสังคม จำแนกเป็นรายด้าน.....69

สารบัญตาราง (ต่อ)

ญ

ตาราง	หน้า
14	จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนสนับสนุนทางสังคม จำแนกเป็นรายชื่อ.....72
15	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของลักษณะข้อมูลทั่วไป กับพฤติกรรมการดูแลตนเอง ของกลุ่มตัวอย่าง.....75
16	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนการสนับสนุนทางสังคมและความรู้สึก มีคุณค่าในตนเองกับคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่าง.....76
17	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนการสนับสนุนทางสังคมกับคะแนนความรู้สึก มีคุณค่าในตนเองของกลุ่มตัวอย่าง.....76
18	อำนาจการทำนายของตัวทำนายกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่าง.....77

สารบัญแผนภูมิ

๗

ภาพประกอบ

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	9
2	การเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 1.....	12
3	กรอบแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเร็ม.....	23